

Ons onderwijs heeft nood aan een gedragen opfrisbeurt

Bij het verschijnen van dit nummer zijn de Europese, federale en regionale verkiezingen achter de rug. Of we snel duidelijkheid krijgen hoe de Vlaamse regering eruitziet, en meer bepaald wie onze minister van Onderwijs wordt, is de vraag. Op zondag 13 oktober 2024 worden ook nog lokale en provinciale verkiezingen gehouden. Ook dit is voor onderwijs belangrijk. We krijgen dan zicht op wie op deze niveaus onderwijs in zijn of haar bevoegdheid krijgt.

Binnen onderwijs zijn er heel wat verzuchtingen en vragen naar verbetering en verandering. Vele organisaties hebben veel tijd besteed aan het schrijven van hun memorandum in de hoop dat de nieuwe beleidsverantwoordelijken hier oor naar hebben. Nochtans hebben we geen behoefte aan een nieuw flottielje van decreten. De twee laatste legislaturen zijn we immers overladen met een vloedgolf aan decreten, die alle in een genadeloos snel tempo goedgekeurd werden. Het resultaat was vaak een gebrek aan draagvlak en haalbaarheid. Door

de overhaasting ging het vaak om slordige decreten die dan geregeld moesten worden aangepast. Het parcours van het M-decreet en het eindtermenfiasco zijn daar nog levende getuigen van. Ondertussen wacht de invoering van het project van centrale toetsen. De impact daarvan wordt enerzijds door de regering overroepen en anderzijds door de scholen en leerkrachten in vraag gesteld. Dus, graag geen activisme meer van het primaat van de politiek, maar een opfrisbeurt om scherpe kanten van dit activisme weg te vijlen en stappen te zetten naar minder planlast en meer leraren.

Om hieraan tegemoet te komen zijn de leidinggevendenden in onze scholen cruciaal. Zij zijn de architecten die dagelijks de brug slaan tussen beleid en praktijk, tussen droom en daad. Ze worden helaas veel te weinig betrokken bij het onderwijsbeleid. Daartegenover staan dan bepaalde gretig opgevoerde experts uit de academische wereld, die meestal weinig zicht hebben hoe het er echt in een school en klas aan toe gaat. De doemboodschappen uit die hoek krijgen ook bovenmatige aandacht in de media. Nuancering ontbreekt vaak.

In het vorige nummer van ons tijdschrift (Impuls jrg. 54 nr. 3) hebben we aandacht besteed aan directies als

sleutelfiguren die vaak onder druk staan vanwege beperkte middelen en ondersteuning. Professionalisering en het welzijn van onze schoolleiders moeten blijvende aandacht krijgen. We weten dat veel directeuren en andere leidinggevendenden kampen met een hoge werkdruk en stressniveaus die niet alleen hun welzijn, maar ook hun leiderschapskwaliteiten – en daarmee de kwaliteit van ons onderwijs – beïnvloeden. We moeten zorgen dat ze de tools, tijd en ruimte hebben om als effectieve leiders en visionairen te functioneren.

Om het welbevinden van onze directeurs te verhogen zal onze nieuwe onderwijsminister het best inzetten op het eerder gemelde finetunen van wat aan decretale overvloed al op ons afgekomen is. En misschien moet er voorrang aan het probleem van de inclusie in samenhang met het buitengewoon onderwijs worden gegeven.

Zorg voor meer plaatsen in het buitengewoon onderwijs. Vele basisscholen kampen met afwezigheid van leerkrachten of leraren die op de rand van het uitvallen staan vanwege allerhande, specifieke problematieken met kinderen die niet in het reguliere onderwijs thuis horen. Dikwijls gaat het om kinderen die in het buitengewoon onderwijs thuishoren en er wegens gebrek aan plaatsen niet toegelaten worden. Het gaat om kinderen met uitgesproken grensoverschrijdend gedrag en dat gaat dan van fysieke tot verbale agressie. Is het geen optie dat het buitengewoon onderwijs het reguliere onderwijs bijstaat? Door voor het buitengewoon onderwijs via een eenvoudige melding een vestigingsplaats te creëren in een basisschool zouden al heel wat mogelijkheden tot oplossing aangeboden worden. De aanwezigheid van experts buitengewoon onderwijs in een gewone basisschool zou ook al heel wat rust brengen.

In december 2023 stelde de Commissie van Wijzen haar rapport voor. We kregen in dit rapport een coherent voorstel van hedendaags personeelsbeleid met een pleidooi voor competente leraren, krachtige scholen en sterke schoolbesturen. Er is heel wat te doen over het Rapport van Wijzen. Het derde trimester gaan de onderwijsvakbonden enkele dagen staken om hun ongenoegen over dit rapport kenbaar te maken. Het lijkt me noodzakelijk dat de vakbonden met besturen en personeel samen zitten om na te gaan hoe scholen op het vlak van personeelsbeleid en onderwijsorganisatie zich eigentijds en professioneel kunnen ontwikkelen. We merken dat vele scholen aan hun limieten zitten en ze dringen aan op maatregelen. Vele van deze maatregelen zitten vervat in dit rapport.

De doorsneedirecteur vraagt niet dat Vlaanderen een groter percentage van zijn middelen aan onderwijs besteedt. We weten dat we – als we dit vergelijken met andere regio's en onze buurlanden – niet slecht bedeed zijn. We moeten dus veeleer zoeken naar mogelijkheden om de middelen efficiënter te besteden zodat we met hetzelfde geld meer kunnen realiseren. We denken hierbij aan een meer lineaire omkadering, minder studierichtingen, minder weinig bevolkte scholen en studierichtingen ... Het resultaat moet zijn dat Vlaanderen geleidelijk naar een verhouding 80-20 (personeelskost-werkingskost) moeten evolueren. Momenteel zijn de verhoudingen voor het secundair onderwijs 88/12 en voor het volwassenenonderwijs 92/8 (!). Enkel het hoger onderwijs slaagt erin om de verhouding 80/20 te halen.

Laten we hopen dat de volgende regering(en) de nodige stappen zet(ten) om van ons onderwijs een stabiel en effectief systeem te maken. In tegenstelling tot het politieke activisme van de twee vorige legislaturen is er nu nood aan een gedragen en haalbaar onderwijsbeleid, waarbij directies en leraren de experts bij uitstek zijn.

Dit nummer biedt hiervoor al verschillende aanzetten. Hoogleraar Geert Devos is heel zeker een autoriteit op het vlak van schoolleiderschap o.a. inzake stress en welbevinden. Hij was ook voorzitter van de werkgroep die in opdracht van de minister van Onderwijs het kernprofiel voor schoolleiderschap uitwerkte. Hij gaat met Inge Placklé in gesprek over een gedeeld begrip over wat de kern van leiderschap in Vlaamse scholen uitmaakt. In

‘Schoolleider aan het woord’ vat Etienne Carette, namens de stuurgroep DIVO, bevindingen en opmerkingen van hun leden over hete hangijzers in het Rapport van Wijzen samen. In ‘Scholen in verandering’ roepen Hendrik Despiegelaere en Geert Van Coillie schoolleiders op om tijd te maken om te reflecteren over het omgaan met het onverwachte en het tegendraadse. Ze ondersteunen hun filosofische invalshoek met interessante inzichten en concrete voorbeelden uit het werkveld. In ‘Vragen aan de Commissie van Wijzen’ gaf ondervoorzitter van de Commissie van Wijzen Paul Yperman tekst en uitleg bij het rapport. Hij ging in gesprek met directies van het secundair en het hoger onderwijs en Erik De Paep maakte er een verslag van.

In ‘Impulsen’ vat Kathy Vincent *Omgevingsanalyse van het beleidsdomein onderwijs en vorming 2024-2029* samen en Roland Vandenberghe bespreekt de bundel columns *Emancipatie, excellentie en eerlijke kansen. Een progressieve visie op onderwijs* van Dirk Van Damme. Onze beleidswatcher pleit voor een lokaal gedragen planlastregeling die het subjectief welbevinden van leraren en directies bevordert.

Veel leesplezier.

■ Willy Brion

Hoofdredacteur *Impuls*

Actuele tussentijdse blogberichten leest u op de Impuls Blog.

Schrijf u gratis in op:

